

Välkänd krokodil kliver upp på land

Getachew kallas han, den halvtama tiggande krokodilen i Awashfloden. I tio års tid har han påpassligt dykt upp så fort en camp slagits upp vid stranden. Två ögon över vattenytan, en gapande käft - det är bilden man vanligtvis får av honom. I oktober, när Håkan Pohlstrand var på besök, fick Getachew tydligen inte mat fort nog. Här hasar han upp ur vattnet för att få en portion "godis". Han serverades säkert snabbt!

TENAESTELIN

ጤና ይስጥልን

Ansvarig utgivare:

Håkan Pohlstrand

Tryck: Fyris-Tryck AB

Layout: Mona Ryberg Nordgren

Adressändringar

ska snarast meddelas till

Örjan Åkerrén, se adress nedan.

Manusstopp

Manus till nästa nummer skickas till någon i redaktionskommittén senast den 1 februari 2009. Gärna med e-post (word- eller doc-filer).

STYRELSE

Ordförande:

Håkan Pohlstrand

Skottbacken 8, Vansö

645 92 Strängnäs

Tel: 0152-200 02

E-post: ethio-fauna-safaris@swipnet.se

Vice ordförande:

Biniyam Wondimu

Bergstigen 12

171 34 Solna

Tel: 08-82 54 06

E-post: biniyam.wondimu@ki.se

Sekreterare:

Asnaketch Woldetensaye

Seminariegatan 11

752 28 Uppsala

Tel: 018-30 42 67

E-post: petyohan@hotmail.com

Skattmästare/medlemssekreterare:

Per Wallgren

Åkervägen 36

756 51 Uppsala

Tel: 018-32 47 63

E-post: per.wallgren@sva.se

Örjan Åkerrén

Valloxvägen 40L

741 42 Knivsta

Tel: 018-34 15 90

E-post: orjan.akerren@it-arkitekterna.se

Övriga styrelseledamöter:

Wessen Beshah (08-603 80 20)

Sven Britton (08-678 86 70)

Ingegerd Nylander (08-30 34 56)

Sonja Pohlstrand (0152-200 02)

Redaktionskommitté:

Pia Virving

Tel: 021-18 56 53

E-post: pia.virving@telia.com

Ingegerd Nylander

Tel: 08-30 34 56

E-post: ingeagerd.nylander@ki.se

Sven Britton

Tel: 08-678 86 70

E-post: sven.britton@ki.se

Tekeste Negash

Tel: 018-10 32 01

E-post: tne@du.se

Barbro Ergetie

Tel: 0708-731913

E-post: barbro.ergetie@telia.com

Reseinformation:

Håkan Pohlstrand

Tel: 0152-200 02

Medlemsavgifter

Medlemsavgiften för år 2008 150 kr
för enskild medlem, plus 10 kr för

varje ytterligare familjemedlem.

Avgiften betalas in på pg 45 97 88-6,

Svensk-Etiopiska Föreningen, Uppsala

Hemsida: <http://svensk-etiopiska.se>

Ordförande har ordet

Håkan Pohlstrand

Reflektioner från Etiopien

7-15 oktober 2008

Kom hem från min senaste resa till Etiopien den 15 oktober. Dessförinnan var jag där för ett halvår sedan och kan konstatera: det händer mycket på ett halvår!

Det stora som är på gång gäller vägsträckan Sheshemene till Goba – en sträcka på 19 mil. Man bygger för Världsbankens pengar och ett kinesiskt bolag har fått kontraktet som gäller att asfaltera de nitton milerna. Arbetet inleddes i fjol och det kommer att ta tre år att färdigställa sträckan.

Hur ser det ut nu? Sträckan Sheshemene-Goba har alltid varit mer eller mindre dålig – nu är den bedrövlig. Många sidovägar regnar fortfarande sönder och att hålla en medelhastighet på 20 km/timmen gör att resan blir lång och trist.

Jag har förståelse för att det måste bli ingrepp i naturen när en större väg ska anläggas. Men att se den vackra, slingrande vägen från Adaba upp till Sesebe Wacha se ut som ett stenbrott med bortschaktade bergsidor och med mängder av koso- och tidträd liggande som plockepinn – det gör ont! De här sårn kommer aldrig att läka och se bra ut.

Till råga på allt har det byggts en stor anläggning med bostäder och kontor mitt i Baleparken. De gröna ängarna, som betades av djur, har nu omvandlats till en kinesisk småstad. Bale var i stort behov av en bra väg, men sårn efter detta kommer att förstöra mycket av det Bale man var van vid.

Mycket dyrare bränsle

För att resa behövs bensin och diesel, och detta börjar bli nästan lika dyrt som i Sverige. Den

1 oktober gick dieseln upp till 9.80 birr i Ad-dis och till över 10 birr på landsbygden. Bensinen är ytterligare något dyrare. Det innebär att det kostar närmare 6000 kronor att tanka upp mina tre landcruisers inklusive reservdunkarna till dem. På ett halvår har bensin- respektive dieselpriset gått upp med 30-40 %. Något som i sin tur gör att mycket annat blir dyrare t.ex. buss- och taxiresor. En 100-kilos säck med teff kostar i dag 1200-1500 birr, nästan 1000 kr, och en levande höna runt 80 kronor – det får jag en stor grillad kyckling på Konsum för! En bit vitt bröd som i april kostade 50 cent, kostar i dag en birr och så vidare....

Parkerna?

Vad händer annars i parkerna i Etiopien? Jag var i Awashparken några dagar. Där var vägar bra, även till de varma källorna. Men det stora problemet är fortfarande all tamboskap i parken, särskilt på Ilala-Sala-rundan. Trots detta har oryxbeståndet ökat till cirka 700 djur på några år. Soemmerings gasell, mindre kudu, vartsvin och dik-dik och så vidare ses fortfarande i parken. I slutet av parkvistelsen kom Getachew – den 2,5 meter långa halvtama krokodilen- ännu en gång och lade sig bland tälten (se första sidan).

Har tidigare skrivit om det holländska konsortiet African Parks, som hyrt Netch Sahr i Arba Minch liksom Omoparken. Där skulle det bli bevakning, det skulle sättas upp stängsel och där skulle man återinföra giraffer, bufflar och så vidare. Jag har många gånger pratat med ledningen och förklarat vad som kan göras och vad som förmodligen inte går att genomföra beroende på flera faktorer. Nå, nu har de gett upp och lämnat båda parkerna. Det var synd, men deras mål och drömmar var inte realistiska.

Det blev visst mest negativt det här? Jag slutar i alla fall med att konstatera att jag såg ett mycket vackert och grönt Etiopien med en till synes rekordstor skörd på gång. Regnen i Ad-dis har upphört, i Bale har de börjat om. ♦

ÄNTLIGEN EN EGEN HEMSIDA

Bland de, troligtvis, sista föreningarna i Sverige har nu även vår förening en hemsida.

Adressen är <http://svensk-etiopiska.se>.

Inloggning för medlemmar: Användarnamn: *Adua Lösen: Victory*

Hemsidan har lagts upp och designats av Martin Hydén Datakonsult i Uppsala. Den är fortfarande under uppbyggnad men ska så småningom innehålla aktuellt om föreningen, inbjudan till träffar, länkar till tidningar och nyhetsbyråer med artiklar om Etiopien, länkar till föreningar, tidningen Tenaestelin, arkiv med artiklar ur Tenaestelins tidigare nummer, bildspel m m. Tanken är att hemsidan ska vara aktuell och alla som har något att meddela eller nytagna bilder från Etiopien att visa, hör av er till adressen ovan. Ni som inte har tillgång till dator är naturligtvis också välkomna att sända in bidrag per post.

Skicka till: Martin Hydén Datakonsult
Vretgränd 14
753 22 UPPSALA

ENGELSK SYSTEMFÖRENING

Motsvarigheten i London till vår förening heter The Anglo-Ethiopian Society och har hemsida www.anglo-ethiopian.org. Deras medlemsblad heter **News File** och har samma format som Tenaestelin och ungefär lika årligt antal sidor, men fördelat på tre nummer per år.

Föreningen hade år 2006 225 medlemmar inom landet och 23 utanför. Etiopier verkar vara en minoritet som medlemmar och medverkar inte nämnvärt i styrelse och redaktion. Föreningen bildades 1948. Vid revolutionen 1974 diskuterades om man skulle upplösa den som protest, men det blev inte så. 60 personer är numera ett typiskt antal vid möten.

Som exempel på ovanligt ämne i en artikel i medlemsbladet, så finns det i Westminster Abbey en minnestavla från 1600-talet med en dikt på Geez skriven med etiopiska tecken, fastän den döda personen inte hade någon anknytning alls till Etiopien. Dikten är citerad från en tryckt bok av Hiob Ludolfo.

Utomstående kan köpa medlemsbladet News File för 2 pund per nummer från

The Anglo-Ethiopian Society
PO Box 55506
LONDON SW7 4YP

Föreningen har ett bibliotek men medger inga lån. *Bernhard Lindahl*

Årsmötet den 26 april

Wax & Gold Roha-projektet startades av Efrem Beyene och Leif Melin med avsikten att med olika insatser främja den heliga och historiska staden Lallibela (eller Roha). Wax & gold är en term som har en dubbel mening och symboliserar en form av vers eller språk. Wax står för ordens verkliga betydelse, medan gold symboliserar ordens mer abstrakta eller dolda mening.

*Pilgrimer samlade utanför
St Mary's Church i Lallibela*

Julen 2006

Ett av de projekt som slutförts presenterades av Efrem och Leif med hjälp av bildspel. Pilgrimer från hela Etiopien och turister från hela världen samlas i Lallibela varje år den 7 januari för att fira den ortodoxa julen. Många har rest i flera veckor från Gondar och Gojjam, men alla besökare får inte plats inne i kyrkan utan får nöja sig med att tillbringa natten utomhus och via högtalare lyssna på gudtjänsten, som börjar redan vid sextiden på kvällen

och håller på till åttatiden följande morgon. Till julen 2006 fick Efrem och Leif med sitt företag Mandarin AB tillstånd att filma ceremonierna inne i en av de mest betydande kyrkorna, St Mary's Church. Med sig från Sverige hade de utrustning och personal för att på plats montera upp en 6 x 4 meter storbildskärm. För första gången kunde mer än 8.000 pilgrimer och andra besökare hela natten under bar himmel på skärmen följa allt som skedde och sades inne i kyrkan.

Bildspel på DVD

Hela ceremonin bandades och redigerades till en 85 minuters DVD. 1 000 kopior skänktes till kyrkorna i Lallibela för försäljning. Pengarna går till både präster och diakoner som troget tjänstgör året om. Mandarin AB har stått för alla kostnader av produktionen. DVDn samt bildspelet om projektet och staden Lallibela (som visades på årsmötet) kan köpas från

Leif Melin, Mandarin AB,

Box 19019, 152 25 Södertälje.

E-mail: melin@mandarinab.com.

Pris 250:- Intäkterna av försäljningen går till framtida projekt.

lämnades all utrustning till kyrkorådet i Lallibela och Aba Gebreyesus (kyrkorådets huvudrepresentant). I donationen ingick även en DVD-spelare, högtalare och några filmer om Etiopien. Givarnas avsikt med detta var att kyrkorådet skulle visa filmerna för ungdomar i området så att utrustningen kan användas vid fler tillfällen än julen.

Vid årsmötet presenterade Leif Melin och Efrem Beyene sitt projektet Wax and Gold i Lallibela för medlemmarna.

Julen 2007

Till julen 2007 var Efrem och Leif tillbaka i Lallibela. Denna gång för att lära personal från kyrkorådet att använda utrustningen. Ceremonierna i St Mary's Church bandades på exakt samma sätt som året innan tillsammans med den lokala personalen. Många av pilgrimerna och turisterna föredrog att stanna utanför kyrkan och följa ceremonierna på duken under bar himmel. Den 9 januari 2007 över-

Julen 2008

Julen 2008 var Efrem och Leif inte på plats i Lallibela, men kyrkorådet hade skött det hela utomordentligt. Dessutom hade etiopiska televisionen för första gången varit på plats och sänt hela ceremonin till hela nationen! Detta var just vad upphovsmännen hade hoppats skulle ske när de först fick idén tre år tidigare. Bland framtida projekt hör utgivandet av en bok – ”Lallibela –The King and

his Beautiful Country” och en informationskampanj om HIV. Men, ekonomin är avgörande för vad som kan genomföras. Tveka inte att höra av dig till Efrem eller Leif om du har kontakter och idéer om finansiering.

fick även möjlighet att träffa värmlänningen Thore Skogman i början av skoltiden. Han stöttade Efrem genom att donera 10.000 kronor.

Bildskärmen monterad och färdig

Uppvuxen i Lallibela

Efrem Beyene är uppvuxen i Lallibela där hans far arbetade som regeringstjänsteman under Kejsar Haile Selassies tid. Efrem kom till Sverige 1989 då han gavs möjligheten att utbilda sig i Sverige genom dåvarande svenska ambassadören Birgitta Karlström Dorph och Rädda Barnens Etiopienchef Gunnar Ström. Genom deras försorg kom han till Sverige på en stipendium till en folkhögskola i Värmland, där han fick utveckla sin kreativitet som konstnär. Både Birgitta och Gunnar kommer från Värmland. Efrem

Idag arbetar Efrem på Vattenfall i Råcksta, är gift och har tre barn och är bosatt i Gamla Bromma. Han stormtrivs i Sverige! ◆

Ingegerd Nylander

Adresser till Efrem och Leif:
Efrem Beyene,
efrem.beyene@wax-gold.com
Leif Melin,
melin@mandarinab.com
Websida: www.wax-gold.com

TWO TREES FOR 2000

I samband med det julianska millenniumskiftet i september 2007 startades en kampanj "Two Trees for 2000" av The Ethiopian Millennium Festival National Council Secretariat under the Ministry of Agriculture. Två träd per invånare skulle planteras över hela landet och endast inhemska trädsorter. Under millenniumåret planterades över en miljard plantor vid två tillfällen. Se separat artikel av Wessen Beshah som deltog i en planteringsdag i Geferssa de 4 augusti.

Kampanjen som blev mycket lyckad fortsätter även efter millenniumåret och heter då Three Trees per invånare. Svensk-Etiopiska Föreningen tog under årsmötet den 26 april upp frågan om föreningen skulle delta i kampanjen. Årsmötet godkände förslaget. Se årsmötesprotokoll på sidan 22. Styrelsen har därefter vid två möten diskuterat hur stor vår insats bör bli och var vi vill att plantorna i föreningens namn ska sättas. Av de olika planteringsområden som föreslogs, bestämde sig styrelsen för ett område vid Akaki Vocational and Technical School, som ligger på vägen till Debre Zeit, en plats medlemmar på besök i Etiopien lätt ska kunna åka förbi och "titta till". 3.000 plantor har nu beställts till en kostnad av ca 2 Birr per planta, inklusive transport till planteringsstället.

STÖD PROJEKTET

Detta är ett medlemsprojekt som kommer att sträcka sig över några år och tanken är att när planteringarna har slutförts i Akaki kommer föreningen genom etiopiska ambassaden i Stockholm, som är den förmedlande länken, att bli anvisad andra planteringsplatser. Kostnaden per trädplanta är i dagsläget ca

2 Birr och ju mer pengar vi kan samla in desto fler träd kan planteras till glädje för människorna, naturen, fågellivet, vattenförsörjningen i Etiopien.

Ingegerd Nylander

Insamling till trädplanteringsprojektet i Etiopien. Sänd ditt bidrag, stort som smått, till Svensk-Etiopiska Föreningens postgiro 45 97 88-6. Märk talongen: "Trädplantering"

VÅR FÖRENING ÄR EN DEL AV MILLENNIUMFIRANDET!

Ett år har gått sedan Millenniumskiftet i Etiopien och man har nu firat Meskerem 1-2001 den 12 september 2008. Under ett år har man hunnit plantera över en miljard träd, främst endemiska, i olika delar av Etiopien.

Vår vistelse i Etiopien denna sommar handlade inte bara om turism och släktbesök utan även att besöka planteringsområden och bestämma oss för en lämplig plats där Svensk-Etiopiska Föreningen skulle kunna bidra med 3000 träd.

PLANTERING I GEFERSSA

Vi blev inbjudna att vara med när Commercial Bank of Ethiopia firade 60 år med att plantera tre stycken träd per anställd ute i Geferssa, som ligger ett par mil väster om Addis Abeba på vägen till Ambo. Där ligger en skyddad vattenreservoar som förser en del av huvudstaden med färskvatten.

Söndagen den 4 augusti 2008 kl. 8.00 på morgonen körde vi västerut på en ny asfaltväg som lär

förkorta vägen till Ambo med mer än en halvtimme. Det kändes som om man åkte på vilken svensk väg som helst. På båda sidor om vägen såg man nya bebyggelser eller vackra gröna kullar. Addis Abeba växer så det knakar. När vi kom fram hade tiotalet bussar redan anlänt och lika många var på väg bakom oss. Män och kvinnor i lediga och bekväma kläder och vita kepsar med bankens logo på hoppade glada ur bussarna. Projektets ledare Bahiru Geneti välkomnade oss och vi blev hänvisade till den lilla plätt som var reserverad för oss. Etiopiens president Girma Wolde-Giorgis var på plats som moraliskt stöd för alla som var där och planterade och han skulle hålla tal i det stora tält där firandet skulle hållas hela dagen.

Wessen Beshah får hjälp av systerdottern Ellodia Mesfin

REKLAM I TV

Vår vice ordförande Biniyam Wondimu blev intervjuad och han gjorde stor reklam för vår förening. Samma kväll kunde både vi och släkten som hade följt med till Geferssa följa intervjun på tv-nyheterna. Väl hemma i Sverige bestämde föreningens styrelse att vi borde hitta en plats våra medlemmar skulle kunna besöka under en vistelse i Etiopien. Det kändes då naturligt att ansöka om ett område söder om Addis Abeba. Vi fick omgående plats på Akaki Vocational and Technical School där 3000 träd kommer att planteras. I nästa tidning kommer vi att berätta hur man tar sig dit och hur besöket går till.

Wessen Beshah

Biniyam Wondimu och Wessen Beshah planterar träd i Geferssa

DE PRIORITERADE TRÄDEN UNDER MILLENNIUM-PROJEKTET HAR BLA VARIT FÖLJANDE:

- **Juniperus procera** / ye Habesha tsid: ett av de få barrträden, inte ofta planterat, men växer lite snabbare än Zigba
- **Acacia abyssinica** / Bazira grar
- **Cordia africana** / wanza: med dekorativa blommor och stark kärnved
- **Ficus sycomorus** / warka
- **Podocarpus falcatus**/ zigiba som kallas idag för Millenniumträdet
Det andra av de användbara barrträden, men virket har en tendens att slå sig
- **Hagenia abyssinica** / Koso: rakt och bra virke, blommorna används för medel mot binnikemask
- **Prunus africana**/ Tikur inchet: betyder 'Blackwood', men är inte det.

- **Milletia ferruginea** / birbirra: bedövningsmedel för fisk
- **Erythrina brucei**/ korch: lättplanterad, med dekorativa röda blommor
- **Syzygium guineense** / Dokima
- **Carissa edulis** / Agam
- **Rosa abyssinica** / Kega
- **Croton macrostachyus** / Bisanna
- **Ficus sur and ficus vasta** / Shola
- **Olea europaea** / Woira: vild oliv, men ger ingen ätbar frukt. Utmärkt virke, men inte lättplanterad

FLER NYTTIGA TRÄD

Stort tack till Bernhard Lindahl som beskrivit träden och deras användningsområden. Han ger fler exempel på nyttiga träd som rekommenderas för plantering i Etiopien:

- **Aningeria adolfi-friderici**, A altissima./ Kararo: högt träd med ljust virke, bra för möbelsnickeri och plywood
- **Ekebergia rueppelliana** / Sombo: med virke använt för möbler
- **Celtis kraussiana** / Amalacka: med segt virke, bra för verktygsskaft
- **Vernonia amygdalina** / Grawa: närmast en stor buske med stora blomklasar, kan planteras nära bostäder, delvis för prydnad
- **Euphorbia candelabrum**: hög och kaktusliknande, men användbar för att bygga tak på hyddor
- **Albizzia gummifera** / Sassa: snabbväxande skuggträd i kaffeskogar
- **Tamarisk aphylla** /Tamarisk: växer gärna i sand vid flodstränder, t ex vid Koka och nära Awash
- **Pygeum africanum**: bra virke för sågverks- och möbelindustri

Se mer på <http://www.ethiopia2000.com>

GRIP - hemlösa tonårsmödrars trygghet i Addis Abeba

Räkna med att cirka 3 miljoner barn är föräldralösa i Etiopien och att många av dem är utlämnade till att klara sig själva. De lever och bor på gatorna i hemlöshetens förbannelse. Värst utsatta är flickor.

Det var därför Ato Mulatu Tadesse, 53, beslöt sig för att lämna ett välavlönat yrke som elektronikingenjör för att på eget initiativ, med många odds emot sig, starta GRIP - Godanam Rehabilitation Integrated Project - i ett fattigt område i Addis Abeba, i Kebele 11/12.

Han hoppade helt sonika av jobbet och bildade en s.k. NGO, Non-Government Organization. I det aktuella området omhändertas nu varje år cirka 140 tonårstjejer, bort från ett liv i gatans tristess. Många redan med egna barn efter ha blivit våldtäktsoffer, några tyvärr också med aids som följd.

TOLV TUFFA ÅR

Ato Mulatu och GRIP har överlevt tolv tuffa år och han har praktiskt taget byggt GRIP med egna händer, på en f.d. soptipp som myndigheterna ställt till förfogande. Verksamheten bedrivs mest i uttjänta containrar som Ato Mulatu tigt till sig, själv svetsat upp och ihop i två våningar. Nu har han myndigheternas välsignelse som NGO, men den dagliga skärven går mestadels ur hand i mun.

Till den absolut positiva sidan hör Ato Mulatu själv. Han är utåtriktad, ofta med en befriande humor, som smittar av sig på hela hans omgivning. Själv unnar han sig dagligen ett lunchsim i Ghions pool som enda avkoppling.

*Woinishet, lycklig mamma
som trivs hos GRIP*

EKONOMIN I FOKUS

-Målsättningen är att nå ekonomisk stabilitet, så att vi kan ägna mer tid åt själva verksamheten, säger Ato Mulatu, som av utomstående betraktas som en sorts "Mother Theresa of Ethiopia", även om han själv inte anser sig kunna leva upp till sådan berömmelse.

Men jämförelsen är ganska god, tycker en del. Ato Mulato har personligen träffat Mother Theresa och hans dotter som föddes senare fick – ja gissa- just namnet Theresa. Så visst finns där ett samband och en inspirationskälla som genomsyrar GRIP. Ett osjälviskt patos finns förvisso.

Efter anställningar hos Sony och Philips fick Ato Mulato jobb bl.a. hos UN ECA

och Röda Korset med uppdrag som handlade om utvecklingsprojekt i städer och på landbygden samt om torkkatastrofer i Etiopien, varvat med en del internationella fältarbeten. Sedan blev det dags att "starta eget". Att driva en NGO är ingen lek. Att ta emot större donationer som kan förbättra och utöka verksamheten är bra, men själva komplexiteten ligger i att ha ett långsiktigt inflöde av medel för att hålla den dagliga verksamheten flytande.

Att ha en liten egen produktion som kan bidra till verksamheten är också ett stort plus.

Tre barn hos GRIP i Addis

"BEGGING HANDS CAN WORK"

En rundvandring på GRIP är intressant. Det försiggår daglig verksamhet i containerna, allt från dagis till någon form av grundskola, vidare till yrkesutbildning i data, hårvård, ljusstöpning, sömnad m.m. Samt utspisning förstås. På något år skall yrkeslärdomarna mynna ut i en examen, som en språngbräda för framtiden. Vad man som helhet gör är att lyfta dessa tjejer från ett illitterat och miserabelt gatuliv till en meningsfull tillvaro.

Eller som GRIP:s egen devis säger: "begging hands can work".

TACKSAMHETENS KRAMAR

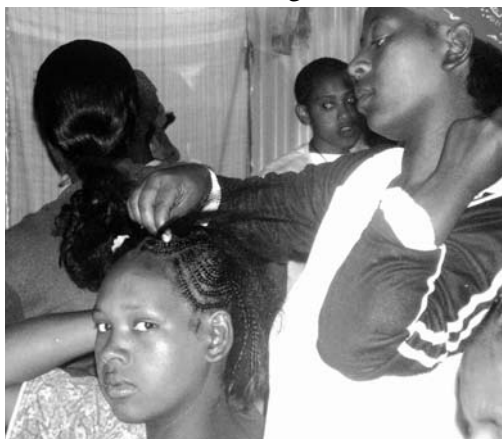
Ato Mulatu blir ofta spontant kramad när han möter sina skyddslingar. För flickorna är han en "ababa", som gett dem hopp. Det är deras sätt att alltid hälsa honom med ömhet och tacksamhet.

Medarbetarstabens är inte stor, några lärare och förskollärare, några yrkesinstruktörer. Hantverkare och köksbiträden. Alla går på låg lön. Ibland tryter kassan så till den grad att verksamheten hotas av bankrutt. Men på något sätt har man dragit sig fram.

Stor brist råder också på mjölkpulver för barnen. Man försöker köpa billigare i form av skadade plåtburkar hos Addis supermarkets.

-Dystrast är att inte kunna ta emot de tonårsmödrar som förhoppningsfullt varje dag knackar på dörren, menar Ato Mulatu. Vi kan bara inte klara det med nuvarande resurser.

För de flickor som lyckas få en plats är det nästintill som att komma in i paradiset. De får mat, utbildning och vård. Fyra hus för övernattnings hyr man från privata ägare i grannskapet – en tung utgift varje månad. Här behövs i framtiden egna faciliteter.

Många GRIP-flickor har blivit hårfrisörskor både i Addis och utomlands

Dagens inkomstbas vilar på en fond från en tysk kristen hjälporganisation, en mindre belgisk donation och några andra mindre källor. Det räcker inte hela vägen.

Ato Mulato Tadesse

MER HJÄLP BEHÖVS

Det är därför denna artikel i Tenaestelin kommit till och den riktar sig direkt till läsarna med en vädjan. De som har några uppslag till att stödja verksamheten är välkomna att förmedla detta till den numera pensionerade artikelförfattaren (nyligen utsedd till någon sorts PR-gubbe för GRIP jämsides med frun Mimie, som nu pensionerad från 35 års dagisverksamhet i Sverige, skall assistera vid GRIP och med ljus och lykta söker efter utrangerade dagisprylar och skrivmateriel).

Vår tel. 0158-13228, mejlen olle-andren@yahoo.se. Det som behövs, förutom penningar, är utrustning för yrkesverksamheten i form av symaskiner, frisörutrustning, datorer m.m. Allt som kan ge meningsfull kunskap.

Extra uppmärksamhet från svensk sida har GRIP nyligen fått genom M Magasin, som med chefredaktören Amelia Adamo i spetsen gjorde ett besök på GRIP. Det resulterade i ett stort reportage och ett löfte att en krona från varje köpt nummer skall kanaliseras till de etiopiska barnen genom UNICEF. Ett lovvärt initiativ. Kolla M Magasin nr 8 juli 2008.

PRODUKTION AV TVÄTTMEDEL?

Det finns också planer på att en svensk tillverkare av miljövänliga tvättmedel skall medverka till att öppna en enklare produktion av billiga tvättmedel hos GRIP för traditionell etiopisk handtvätt. Som sedan skall saluföras av flickorna direkt.

I år har också GRIP startat en egen hemsida [w.w.w. godanaw.org](http://w.w.w.godanaw.org), där redan en hel del information finns att hämta. Den skall senare kompletteras med kontinuerligt statligt reviderade ekonomiska rapporter från verksamheten. Ordning och reda med andra ord. En broschyr om GRIP är också under utarbetande. ♦

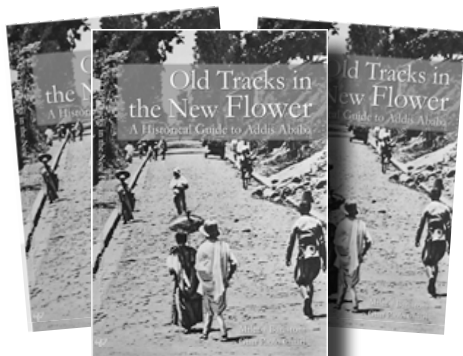
Text och bild: Olle Andrén

Abebetch har utexaminerats hos GRIP och blivit en ung affärskvinna

Bok om den gamla Addis Abeba-arkitekturen: Preserving the old tracks in the New Flower - en historisk guide till Addis Abeba

Addis Abeba är ett unikt undantag bland afrikanska huvudstäder. Det är den enda staden i Afrika som inte byggts av en europeisk makt och detta syns på dess arkitektur. Gömd inom stadens nuvarande murar finns Meneliks gamla stad bevarad. Dessa vackra en- eller tvåvåningsbyggnader i trä och sten har överlevt, i stort sett okända, utbredda över olika distrikt och långt ifrån varandra, oftast gömda bakom höga murar, trängda mellan fula moderna höghus, eller försvunna bakom höga träd.

134 HUS DOKUMENTERADE

Författarna **Milena Batistoni** och **Gian Paolo Chiari** har funnit och beskrivit 134 av dessa hus byggda i den typiska Addis Abeba-arkitekturen som fortfarande finns bevarade, från tiden för stadens grundande 1886 till den italienska ockupationen 1936, samt de byggnader som finns innanför det gamla kejsarliga området. Boken är upplagd som en karta över de sju områden som en gång förenade det kejsarliga palatset (ghebbi) och den övriga staden. Det är det enda skrivna dokumentet som bekräftar det historiska värdet av den gamla stadskärnan, då ett officiellt register över dessa byggnader saknas.

De hoppas även att deras bok ska bidra till att detta viktiga historiska och konstnärliga arv ska bevaras. Byggnadernas arkitektur vittnar om byggarnas skicklighet och de ursprungliga ägarna, indier, armenier, greker, italienare, araber, fransmän, ryssar, engelsmän och tyskar

har lämnat spår som kan ses i de finare detaljerna av byggnaderna: de huggna stenarna, runda arkader och pyramider för armenierna, tjocka ytterväggar, tvålager tak, och dekorationer för indierna, t ex.

Indier och armenier speciellt har haft en stort inflytande på utvecklingen av den nya staden, som byggarbetare, ingenjörer, snickare och hantverkare för kejsaren och hans hov.

INGEN DOKUMENTATION FANNS

– Boken började skrivas 1993-1994 av ren nyfikenhet och som ett slags nöje, säger Milena Batistoni. Gian Paolo och jag brukade vandra runt i staden och vi lade märke till dessa gamla byggnader gömda bakom höga murar och staket. Vi insåg snart att det inte fanns något skrivet om dem. Så vi började fråga de som bodde i närheten och fotograferade. Ganska snart hade vi samlat på oss en massa information och det blev ett heltidsjobb. Många av byggnaderna har härbärgerat flera familjer under Dergenperioden (1974-1979), ingen hade brytt sig om att underhålla husen och de var i ett eländigt skick.

Författarna använde sig av en mångfald källor för att rekonstruera byggnadernas historia, inklusive reseberättelser skrivna av besökande utländska dignitärer, och muntliga berättelser, speciellt från ännu levande medlemmar ur den armeniska och indiska befolkningen i Addis Abeba. Många av dessa har sedan dess dött, säger Milena Batistoni, hade vi inte pratat med dem då hade deras kunskap om dessa byggnader varit borta för evigt.

FLERA BYGGNADER REVS

Efterforskningarna slutade 2004 när stadsförvaltningen började genomföra en ny stadsplan som leder till en radikal omvandling av Addis Abeba enligt västerländsk modell, med öppna platser och förtätning av bebyggelsen, vilket betyder att gamla byggnader rivs och nya byggs i deras ställe. Tyvärr har detta inneburit att flera av de byggnader som finns dokumenterade i boken inte längre finns. Sedan publiceringen av boken 2004 har kunskapen om det historiska och konstnärliga värdet av stadens äldsta byggnader växt och inga ytterligare hus har rivits. Boken har bidragit till att flera organisationer aktivt demonstrerat mot planerna på att det historiska centret moderniseras. En av dessa är Addis Woubet, en ideell organisation som med hjälp av privata pengar restaurerar flera byggnader vid Piazza-området, den gamla marknadsplatsen och nu det kommersiella hjärtat i Addis.

Boken är svår att få tag på utanför Etiopien. Den går inte beställa genom svenska bokhandlare, t ex Hedengrens i Stockholm, och den går inte heller att beställa från Amazon. Jag hittade ett begagnat ex till salu i USA, men den kunde inte levereras till Sverige. Däremot finns den att köpa på alla hotell, i bokhandeln i Addis Abeba och på Bole flygplats. För mer information se www.aradabooks.com

GES UT PÅ EGET FÖRLAG

Författarna bildade ett eget bokförlag, Arada Books, för att lansera boken. Att den skulle tryckas och bindas i Etiopien var ett medvetet val. Den skulle stödja lokala entreprenörer och samtidigt stimulera efterfrågan på högre kvalitet i tryckning och papperskvalitet.

FÖRFATTARNA

Milena Batistoni är en italiensk lärare som bott i Addis Abeba sedan 1991 och undervisar vid italienska skolan. Gian Paolo Chiari är en italiensk forskare och konsult. Han har utfört forskning om landegendomar i Tigray. ♦

Från en artikel publicerad i Wanted in Africa, översatt och bearbetad av Ingegerd Nylander (efter tips från Bengt Troedsson)

Den återförda monoliten avtäckts i Axum

Den monolit som italienarna förde till Italien 1937 och som återfördes till Etiopien 2005, efter decennier av påtryckningar och diplomatiska förvecklingar mellan Etiopien och Italien, finns nu åter på plats i Axum. Den 4 september avtäcktes den 1.700 år gamla och 23 meter höga monoliten inför tiotusentals dansande och sjungande åskådare. Ceremonin var den sista stora festligheten under millenniumåret 2000.

Monoliten väger 160 ton och fördes tillbaka från Rom till Axum i tre delar. Innan den togs till Rom som krigsbyte hade den i århundraden legat sönderbruten på marken efter en jordbävning. Enligt vissa arkeologer borde den inte ha rests i hopfogat skick utan fått ligga kvar på marken med tanke på risken för jordskalv i området och de skador som då kan uppstå.

Under nästan sjuttio år stod monoliten framför det italienska ministeriet för kolonierna i Rom, idag huvudkontor för FAO, FN's Food and Agriculture Organization.

Teneastelin har i många tidigare artiklar följt monolitens väg från Rom tillbaka till Axum. Nr 1 och 2-1997, nr 1-2001, Nr 1-2002, nr 2-2004 nr 2-2005.

Årsmötesvimmel

Den nyvalda styrelsen. Från vänster Ingegerd Nylander, Örjan Åkerrén, Sonja Pohlstrand, Biniyam Wondimu, Wessen Beshah, Håkan Pohlstrand, Per Wallgren. Saknas gör Asnaketch Woldetensaye och Sven Britton.

Eskil Brännäng, Feleketch Woldyes till höger, Rachel Tadesse och Berhanu Yemane till vänster.

Foto: Martin Hydén

Hervor Hylander i samtal med Sonja Pohlstrand. Med på bilden är även Anders Grängsjö (i rutig skjorta t v), Maureen af Ekenstam, Feleketch Woldyes, Wessen Beshah, Biniyam Wondimu till höger på bilden. Stig Sandin mellan Hervor och Sonja och David Östensson i bakgrunden till höger.

David Östensson, Karin Östensson och Curt Lundqvist vid den uppdukade buffén

ORD efterlyses!

Vi undrar om någon vet vad POESI och LYRIK heter på amhariska?

Bell och Barbro Ergetie

Kassören Örjan Åkerrén och EthioStars ägare Solomon gör upp sina affärer ♦

Wubshet Mamo: Hoppas att fler vill komma hit och hjälpa sitt gamla hemland!

I april 2007 började Wubshet Mamo arbeta för I-TECH (International Training and Education Center on HIV/AIDS) i Etiopien. I-TECH, som är en amerikansk organisation, har som mål att förhindra spridningen av hiv/aids, att utveckla omhändertagandet av hivsmittade samt behandla aidssjuka med bromsmediciner, ART (Antiretroviral Therapy).

Wubshet är ansvarig för den enhet som uppgaderar verksamheten för klinisk laboratoriediagnostik i de tre stora regionerna Amhara, Tigray och Afar med tillsammans drygt 25 miljoner invånare.

Jag träffade honom i Addis Abeba för ett år sedan. På fjärde våningen i den fyrkantiga, vita byggnad i fem plan, där I-TECH Ethiopia har sitt kontor - inte långt från Bole, den internationella flygplatsen.

Där berättade han för mig om I-TECH som bildades 2002 och som har verksamhet i de 25 utvecklingsländer, som är mest drabbade av hiv/aids epidemin - de flesta i östra och södra Afrika samt i Karibien. Totalt har I-TECH 10 kontor och cirka 500 anställda i USA och ute i världen.

– Ska man utföra noggranna hiv-tester och följa upp sjukdomsutvecklingen för aids måste man ha den rätta utrustningen och laboratorium som håller ett visst genomsnitt. Sen måste man dessutom ha den rätta kunskapen.

Wubshet Mamo på I-TECHs kontor i Addis Abeba.

TÄTORTERNA VÄRST DRABBADE

De tre regionerna, som ingår i I-TECHs program, står för hälften av hiv-förekomsten i Etiopien. Av den år 2007 cirka 76,5 miljoner stora befolkningen bedömdes i genomsnitt 2,1% av personerna mellan 15-49 år vara smittade. Det innebär att omkring 890 000 personer var hiv-positiva. Av dessa var 60 % kvinnor. 92 000 barn mellan 0-15 år levde med viruset. Antalet dödsfall på grund av aids uppgick år 2007 till 67 000 (Ref: UNAIDS 2008 Report on the Global AIDS Epidemic. Juli 2008).

Ett av de viktigaste målen för I-TECH är att kraftigt öka antalet behandlingar av hivsmittade via bromsmediciner och att förbättra omhändertagandet av dem.

PERFEKT BAKGRUND

Wubshet Mamo, som fram till våren 2007 i 14 år arbetat som läkemedelsforskare på AstraZeneca i Södertälje, har den perfekta bakgrunden för sitt jobb. Han har veterinärmedicinsk utbildning i botten och har doktorerat i mikrobiologi med inriktning på bakteriologi och bakteriella sjukdomar. Av och till har han utfört sitt ordinarie jobb på AstraZeneca, som docent i medicinsk mikrobiologi, undervisat medicin- och veterinärstuderande på Uppsala universitet och på SLU (Sveriges lantbruksuniversitet).

2006 arbetade han för Sidas räkning med att kartlägga förekomsten av hiv och aids i Etiopien.

– Jag har i många år varit engagerad i kampen mot hiv/aids. Både från Sverige och här nere. Det innebär att jag engagerat mig i och informerat föreningar och NGO:s, som driver arbetet med att förebygga hiv och aids, om just situationen i Etiopien. Jag har också varit med och organiserat och deltagit i internationella konferenser inom området, och sett till att etiopier, verksamma inom hälsosektorn och bosatta i utlandet, fått information via sina föreningar.

– Under de 31 år sedan jag flyttade från Etiopien har jag mer och mer funderat över på vilket sätt jag, med mina kunskaper, skulle kunna bidra till positiva förändringar i landet.

Wubshet var därför full av entusiasm inför sitt nya uppdrag och den entusiasmen sitter i, inte minst nu, när han ser hur förändringarna gör stor skillnad.

RÄTT UTRUSTNING

– När jag kom hit i maj förra året var bara en person involverad i laboratorieprojektet.

– Först gällde det att sätta ihop en fungerande

grupp som skulle kunna bli en effektiv resurs för de kliniska laboratorierna - i de tre regionerna finns sammanlagt 37 sjukhus och fyra hälsocentraler. Jag satte ihop en stark grupp och i dag är vi sex personer, snart blir sju : fyra samordnare på regional nivå, en på central, plus jag själv som leder projektet.

Utbildning av laboratoriepersonal - en av många viktiga uppgifter.

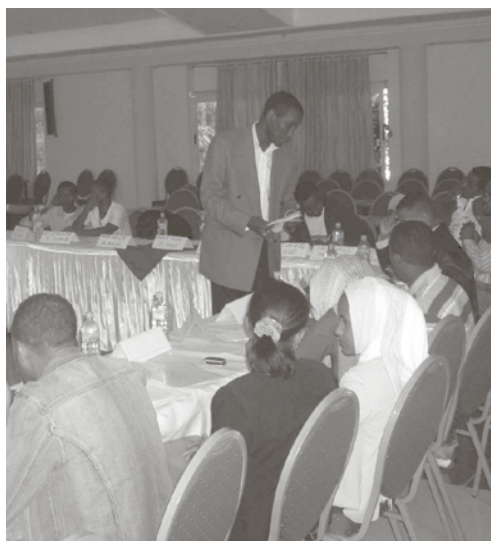
– Vår uppgift är att lösa problem, att fungera som mentorer, att utbilda personal och att se till att de kliniska laboratorierna har tillgång till de rätta teknologierna, kunskaperna. Likaså att de har rätt utrustning för att kunna utföra riktiga tester för att diagnostisera och följa upp effekten av bromsmediciner hos de hivsmittade. Och att de sen kan kontrollera att medicineringen är den rätta och att resistens mot medicinen inte föreligger.

NÖDVÄNDIGT MED BRA SAMARBETE

Wubshet har hela tiden haft ett bra samarbete med de regionala hälsobyråerna, det nationella referenslaboratoriet, EHNRI (Ethiopian Health and Nutrition Research Institute) och landets hälsovårdsministerium. Han har också jobbat hårt för att skapa nära kontakter mellan den egna avdelningen på I-TECH och de regionala hälsobyråerna. ▶

– För mig var det viktigt att få fram någon slags system för kvalitetskontroll för laboratorieverksamheten. Och att utbilda den personal som arbetar inom laboratorieområdet. Jag har också hjälpt Columbia University-ICAP (International Center for AIDS Care and Treatment Programs) att lansera ett nytt regionalt program i landet, där man kan diagnostisera hiv hos barn under 18 månader. Det här gör man med hjälp av speciella tester, som bygger på avancerad DNA-PCR molekylär teknologi.

– Tidigare har man letat efter antikroppar mot hiv för att diagnostisera hiv-smittan hos de här små barnen, men nu kan vi, tack vare PCR-tekniken (polymerase chain reaction), identifiera om barnet bär på viruset eller ej. Av de drygt 90,000 barn som är hivsmittade i landet har majoriteten fått viruset via sina mödrar. De har rätt att få tillgång till riktig diagnos i tid för att få bromsmedicin, så att de kan leva ett lika normalt liv som alla andra barn.

Hälsovårdsrepresentanter i Adama utbildas inom området hiv-diagnostik.

STÖRRE MEDVETENHET

Medvetenheten om hiv och aids ökar hela tiden, förklarar Wubshet.

– Folk, även ute på landet, vill gärna bli testade framför allt innan de gifter sig. Så var det inte alls för några år sedan. Idag räknar man med att drygt 10 % av hela befolkningen testats, de flesta, 7,5 miljoner, bara under de senaste tre åren som resultat av millenniumkampanjen. Av dem var 436 572 personer hiv-positiva.

Sedan 2005 har bromsmedicinen för aids varit gratis och idag behandlas ungefär 135 000 personer i landet, mot bara knappt 70 000 för ett år sedan. De som får medicinen följer också medicineringen ordentligt, berättar Wubshet.

– Det har verkligen gått framåt inom det här området. Stora insatser har gjorts av hälsoministeriet och de regionala hälsobyråerna i samarbete med organisationer och NGO:s, (icke-statliga organisationer) som med hjälp av utländskt bistånd, liksom I-TECH, driver program för att förebygga och behandla hiv/aids.

ARBETE SOM ARBETE

Det är ingen större skillnad på att arbeta här jämfört med i Sverige, tycker Wubshet. Arbetsplatsen påminner om den där hemma. Det handlar om att planera arbetet på samma sätt, att se till att vara effektiv och att leverera resultat.

– Organisationen är amerikansk och det präglar förstås arbetssättet en del. Däremot är det, tack vare de etiopiska kollegerna, stor skillnad när det gäller den sociala biten. Några av dem kommer liksom jag från andra länder, från USA bland annat, de flesta är högutbildade.

Han berättar att många kommer till arbetet någon timme innan man börjar för att få tid att gå på kafé, dricka en kopp kaffe tillsammans, bara umgås och börja dagen med skratt och i positiv anda.

– Man skrattar mycket här nere och det passar mig. Sen spelar almanackan allt mindre roll på fritiden. Här finns alltid folk att umgås med och plats för spontana träffar. Hitills trivs jag väldigt bra och har inget att klaga på.

Med i Addis Abeba finns också Wubshets hustru, Birkenes Begashaw. Om hennes arbete som chef för hjärtkliniken ICMC, International Cardiovascular & Medical Center, berättade vi i Tenaestelin för ett år sedan. Tillsammans har de dottern Aida, snart sju år och elev på Sandford, den internationella engelska skolan i Addis.

I-TECH har verksamhet i 25 utvecklingsländer, de flesta i Afrika.

Wubshet är ofta på resande fot i de tre regionerna.

HOPPAS ATT FLER VILL KOMMA HIT OCH HJÄLPA LANDET!

Nu hoppas Wubshet på att fler etiopienfödda i Sverige, utbildade inom olika specialområden, ska göra som han själv: åka ner till Etiopien och arbeta några år för att dela med sig av sina kunskaper.

– Det finns massor att göra här nere, det är stimulerande och roligt och inte minst: det känns så tillfredsställande att veta att man drar sitt strå till stacken när det gäller landets utveckling. Själv tycker jag att vi har ett moraliskt ansvar. Dessutom: Jag lever bara en gång och för mig finns det ingen större tillfredsställelse i livet än att hjälpa sjuka och svaga.

– Jag vet att många skulle vilja komma ner hit och arbeta, men så lever man under sådana omständigheter att det bara inte blir av och åren bara går. Mitt förslag: Låt den goda viljan segra och kom!

Text: Pia Virving

Bilder: Wubshet Mamo, Pia Virving

Gripande film om FISTULASJUKHUSET på föreningens höstmöte i Uppsala

Himlen över Sankta Maria kyrka i Uppsala var klarblå när höstmötet inleddes den 18 oktober. Drygt 60-talet medlemmar fanns på plats för att titta på filmen "A Walk to Beautiful", om Fistulasjukhuset i Addis Abeba, lyssna på Per Wallgren som berättade om Onni Niskanen och för att få en rapport om trädplanteringsprojektet (se sidorna 8-10).

Håkan Pohlstrand, föreningens ordförande, hälsade alla välkomna och berättade att han tre dagar tidigare kommit hem från en resa till Etiopien. Intrycken från den resan gav upphov till hans reflektioner på sidan 3.

"A Walk to Beautiful", filmen som berättar om Fistulasjukhuset i Addis Abeba, är producerad 2008. Den följer tre unga kvinnor: Ayueh, 25 år, Almaz, 20 år, och Wubete, 17 år, som alla tre berättar samma historia. Den som börjar med en långdragen förlossning, i två av fallen resulterar den i ett dödfött barn, och där barnets huvud för samtliga varit alldeles för stort för det trånga bäckenpartiet - en följd av undernäring - i Wubetes fall också kombinerat med för tidigt moderskap. Och slutligen, där den långa förlossningen - i något fall upp till tio dagar - gjort att barnets huvud slitit allt för länge mot underlivets mjukdelar och orsakat fistulaskador med urin-och ibland också avföringsläckage som följd.

Luktade för illa

Ayueh luktade så illa att hon inte fick bo i familjens hus. I sex år bodde hon i ett skjul

med sin dotter. "Det var i alla fall ett skydd mot hyenorna", säger hon i filmen.

Hon fick höra talas om Fistulasjukhuset i Addis av en god vän, Fikre, som framgångsrikt opererats där. Med det börjar Ayuehs långa vandring till Bure, varifrån hon åker buss till Addis, en resa som tar 17 timmar.

Wubete, 17 år gammal, har tidigare fått sin fistulaskada (ett hål mellan två eller flera av kroppens organ) opererad på sjukhuset. Nu är hon tillbaka, eftersom läckaget inte helt upphört. Förnyad undersökning visar att urinblåsans kapacitet kraftigt försämrats.

I Wubetes fall blir det ingen ny operation, men hon blir hjälpt på annat sätt.

Om sorg och glädje

Filmen grep tag i oss. Den handlar om sorg, men också om glädjen över att det trots allt finns hjälp att få! Till största delen tack vare frivilliga insatser.

Carin Palmcrantz, ordförande i svenska Stiftelsen Fistulasjukhuset som bildades 1988, berättade efter filmen om läget vid sjukhuset idag.

Man beräknar att det finns 100 000

Carin Palmcrantz, ordförande i svenska Stiftelsen Fistulasjukhuset, samtalar med Irene Sjögren.

kvinnor med obehandlade fistulaskador i Etiopien och att det varje år tillkommer 9 000 nya. Under 33 år har Fistulasjukhuset i Addis opererat 30 000 kvinnor.

För att fånga upp kvinnorna ute på landsbygden har minikliniker öppnats ute i landet. Den första invigdes i maj 2005 i Bahar Dar. Nästa att komma igång var den i Mekele, följt av en i Yirgalem och senare en i Harrar. Nästa år planeras en femte klinik i Metu.

”Det är viktigt att kvinnor som opereras får rätt vård i fortsättningen. När de lämnar sjukhuset får de med sig information som säger att de inför en eventuell nästa graviditet i god tid måste uppsöka ett sjukhus. För de här kvinnorna kommer aldrig att kunna föda på naturligt sätt. Det är bara kejsarsnitt som gäller”, förklarade Carin Palmcrantz. ◆

Mer information på : www.fistulasjukhuset.se och www.fistulafoundation.com

Per Wallgren om Onni Niskanen

Om Onni Niskanen berättade Per Wallgren på höstmötet. Onni, legendarisk i Etiopien och världsberömd som tränare till *Abebe Bikila*, OS-vinnaren som barfota vann maraton i Rom 1960 – det finns mycket att säga om honom.

Tim Judahs bok om Bikila från 2008 (recension sid 24) handlar nästan lika mycket om Onni Niskanen som om Abebe själv.

Onni, som kom till Etiopien 1946 efter att ha skrivit på ett tvåårigt anställningskontrakt, kom att stanna i landet i 38 år.

Han började som idrottsofficer, utbildade kadetter i bland annat Holeta och vid flygvapenskolan i Debre Zeit. Var ordförande i den femmannagrupp som utredde svenskt tekniskt bistånd och som sedan ledde till att Building College byggdes. Var initiativtagare till, och under många år chef för, det etiopiska röda korset. ►

Per Wallgren fick höra många, roliga historier kring Onni Niskanen på höstmötet.

Ulf Niskanen, som vill veta mer om sin farbror.

▶ 1966 blev han den förste "executive directorn" för ALERT-sjukhuset. Representant för Rädda Barnen hann han också med att vara. Och så var det då intresset för idrott och framgångarna som tränare.

Efter uppmaning från Per Wallgren var det många som berättade om privatpersonen Onni Niskanen. Med stort intresse lyssnade brorsonen Ulf Niskanen till historier om Onni som trollerikonstnär, festarrangör, rallyförare, folkdansare, äventyrare och så vidare. Ulf vill gärna ha kontakt med fler personer som har något att berätta om farbrodern.

Han har mail-adress:
ulfniskanen@hotmail.com
Adress: Skenshyttan 81 781 96 Borlänge.
Tel: 0243- 251188
Mobil: 073 767 4764

Text och bild: Pia Virving

BIKILA och NISKANEN blev spännande bok!

Barfotalöparen från Etiopien – Abebe Bikila – vann en otrolig och överlägsen maratons seger i Rom 1960 och blev därmed legendarisk som den förste svarte afrikanen att vinna ett OS-guld. Alla har hört talas om Abebe Bikila. Till och med de som aldrig annars hade visat något intresse för idrott uppmärksammade den otrolige mannen som sprang de drygt fyrtio kilometrerna (42,195 km) till synes helt oberört och elegant. Han sa efteråt att han kunde ha fortsatt 10-15 km till i samma takt utan problem.

av Barbro Ergetie

Abebe Bikila var med i sammanlagt fem OS från 1956 i Melbourne till 1972 i München. Han tog hem guld i både Rom 1960 – barfota – och i Tokyo 1964 – med skor. Maratonloppet i Mexiko vanns av hans landsman Mamo Wolde och 1972 i München deltog Abebe Bikila sittandes i rullstol efter en bilolycka.

Biografen över Abebe Bikila finns än så länge bara på engelska. Den 176 sidor häftade boken *Bikila – Ethiopia's Barefoot Olympian* gavs ut i London inför sommarens OS i Beijing. Den lanserades av Onni Niskanens brorson Ulf Niskanen på Sörmländska Bokmässan i september och presenterades i oktober på Svensk-Etiopiska Föreningens höstmöte.

**Vem var Abebe Bikila?
Vem upptäckte honom?
Och vem tränade honom?**

Svaren ger författaren och journalisten Tim Judah i boken. Han har gjort ett fantastiskt arbete och gjort en mängd initierade intervjuer med främst etiopier och svenskar. Den är lättläst, läsvärd, lärorik och spännande och ger en balanserad berättelse om en legendarisk löpare och hans tränare. Boken handlar kanske ännu

mer om Bikilas tränare Onni Niskanen som får större utrymme än vad bokens titel anger. Med tanke på att de två huvudpersonerna båda är döda sedan 35 och 24 år tillbaka och inte kan argumentera för sin sak anser jag att Tim Judah ändå har hittat rätt ton utan att vare sig dölja eller försköna verkligheten.

Onni Niskanen var en svensk reservofficer och tränare i Body Guard – kejsarens livvakt - på 1950-talet. 1956 tog han tre etiopier till OS i Melbourne. Men de lyckades inte nå några resultat att tala om. ”Nästa gång ska vi vinna”, tänkte Onni Niskanen beslutsamt.

Första svarta guldmedaljören

Onni Niskanen tränade Abebe Bikila med glöd och envishet. När OS i Rom närmade sig utsågs Bellete Ergetie, flygvapenofficer, svenskutbildad gymnastikdirektör, Onni Niskanens kollega och Abebe Bikilas landsman, att leda den etiopiska OS-truppen. Han avböjde dock eftersom han tyckte det var orättvist att de som hade tränat idrottsmännen inte skulle få chansen. Så det blev Onni Niskanen.

När sedan barfotalöparen Abebe Bikila den magiska lördagseftermiddagen 10 september 1960 tog hem maratonsegern vid OS i Rom var han den första svarta afrikanen som vann guld i ett OS. Abebe Bikila sprang fram över Roms slitna kullerstenar och sågs fullkomligen flyga förbi de söndervittrade symbolerna Forum Romanum och Colosseum. Han sprang barfota, han sprang ensam genom den italienska kvällsskymningen. Han sprang segerviss mot det svarta Afrikas första OS-medalj.

OS i Rom sågs som ett gyllene tillfälle att visa att det fanns ett allvar bakom den olympiska rörelsens ord om fred. Abebe Bikila sprang i sin typiska stolta suveränitet mot en säker seger genom Roms folkkantade gator, i den nation som bara ett par decennier tidigare hade ockuperat hans hemland – i månskenet i den ljumma skymningen – rakt in i OS-historien.

Utskrattad för att han var barfota

Om etiopierna sprang utan skor skulle man kanske tro att de var fattiga. Därför prövade Bikila och landsmannen Wakjira att springa med skor men de fick skoskav och stora blåsor på fötterna. Wakjira berättar i boken att han och Bikila gömde sig eftersom folk skrattrade åt dem för att de sprang barfota.

Strax innan loppet råkade marockanen Rhadi Ben Abdesselem titta närgånget på Bikilas fötter när de gemensamt undersöktes av en italiensk läkare. Rhadi förvånades över de märkliga fotsulorna som han sa var tjocka och svarta som kol.

– Jag rörde försiktigt Bikilas fötter och trodde inte att han skulle märka att jag snuddade vid hans fotsula. Men tvärtom. Bikila gav mig en förvånad blick.

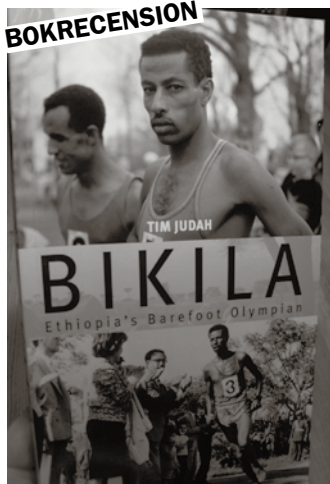
Maratonloppet började kl.17.30 i strålende solsken. De samlades på Michelangelos Piazza del Campidoglio där Emperor Marcus Aurelius staty tittade ned på dem.

Bikila hade nummer 11. Niskanen hade klockat Bikilas tid till 2 timmar, 21 minuter, 23 sekunder i de slutliga OS-uttagningarna. Men ingen hade tagit det på allvar. De fick verkligen ändra sig när de fick uppleva ett mirakel. Bikila lyfter segervisst sina händer vid målnöret och joggar obekymrat in och förbi målet.

2 timmar, 15 minuter, 16,2 sekunder. Åtta minuter snabbare än Zatopek 1952.

1961 för Bikila och Niskanen till Japan för att delta i ett maraton i Osaka. Fyrtio dagar innan OS 1964 i Tokyo drabbades Bikila av blindtarmsinflammation. Men seg och fantastisk som han var gav han sig ändå iväg. Tog efter övertalning från Onni och en japansk skotillverkare på sig nya löparskor (och vita strumpor).

Bikila tog sitt andra guld med en ny världs bästa tid på 2 timmar, 12 minuter, 11,2 sekunder. Han var den förste i världshistorien att ►

► vinna OS-guld i maraton två gånger. Nu var han inte bara en etiopisk hjälte utan en fantastisk förebild för hela världen (TV som var i sin linda hjälpte till att sprida Abebe Bikilas och Etiopiens strålgång över jorden).

Abebe var en tystlåten, blygsam, försynt och stark man. Han tävlade inte för egen vinning i första hand. Han tävlade för sitt land. Han bidrog till att ge rättvisa åt Etiopiens folk. Och Onni Niskanen går också han till historien som en hjälte som bekräftar de långa vänskapsbanden mellan Etiopien och Sverige. ♦

Boken kostar 200 kr och kan beställas från Ulf Niskanen: ulfniskanen@hotmail.com eller från [www. press.com](http://www.press.com). Delar av inkomsten från bokförsäljningen går till Rädda Barnen Sverige i Etiopien där Onni Niskanen var chef i många år.

Svensk-Etiopiska Föreningens årsmötesprotokoll Stockholm den 26 april 2008

§ 1 Öppnande

Föreningens ordförande Håkan Pohlstrand öppnade mötet och hälsade alla välkomna.

§ 2 Årsmötets rätta utlysande

På frågan om mötets rätta utlysande blev svaret jakande.

§ 3 Mötesordförande, mötessekreterare

Håkan Pohlstrand valdes att leda årsmötesförhandlingarna och Ingegerd Nylander valdes till sekreterare.

§ 4 Justerare av årsmötesprotokollet

Örjan Åkerrén valdes att jämte mötesordföranden justera protokollet från årsmötesförhandlingarna.

§ 5 Verksamhetsberättelse och resultaträkning

Ordföranden presenterade styrelsens verksamhetsberättelse för år 2007 samt föreningens resultat och balansräkning för år 2007, vilka hade sänts ut tillsammans med kallelsen till årsmötet. Handlingarna befanns vara tillsända medlemmarna i stadgeenlig ordning och godkändes.

§ 6 Revisionsberättelse

Revisionsberättelsen hade skickats ut med kallelsen till årsmötet och godkändes.

§ 7 Ansvarsfrihet

Årsmötet fastställde resultat och balansräkning

för år 2007.

Årsmötet gav styrelsen ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2007.

§ 8 Medlemsavgift

Årsmötet fastställde att medlemsavgiften för 2009 blir oförändrad - 150 kronor.

§ 9 Val av styrelse för perioden 2008-2009

Valberedningens ordförande Åke Clason föreslog att antalet ledamöter begränsas till nio, i stället för tio. Förslaget godkändes av årsmötet.

Valberedningens förslag till styrelse.

Håkan Pohlstrand, Biniyam Wondimu, Sven Britton, Wessen Beshah, Per Wallgren, Ingegerd Nylander och Sonja Pohlstrand kvarstår ytterligare ett år. Asnaketch Woldetensaye omvaldes på två år och nyval av Örjan Åkerrén på två år. Thua Andersson-Kropp, Tekeste Negash, Ulla Råbock hade avböjt omval. Förslaget godkändes av årsmötet.

§ 10 Revisorer

Thua Andersson-Kropp och Eric Renman valdes till ordinarie revisorer på två år, Eskil Brännäng valdes som suppleant på två år.

§ 11 Valberedning

Åke Clason och Eskil Brännäng omvaldes till ledamöter i valberedningen för ett år. Åke Clason är

sammankallande.

§ 12 Redaktionskommitté

Till redaktionskommitté omvaldes Ingegerd Nylander, Pia Virving, Sven Britton, Barbro Ergetie och Tekeste Negash i ett år.

§ 13 Stipendiefonden

Håkan Pohlstrand besökte skolan i Debre Zeit för mindre än en vecka sedan och överlämnade 10.000 kronor till rektorn. Nuvarande valutakurs ger 15.570 Birr för 10.000 kronor. Ett hus med åtta toaletter har uppförts, fyra för damer och fyra för herrar. Årsmötet bestämde att föreningen fortsätter att stödja skolan med 20.000 kronor även detta år. Två ytterligare klassrum har projekterats, grunderna har redan gjutits.

På en fråga om vad man kan göra för att aktivera eleverna, t ex anlägga en skolträdgård, meddelade Håkan att detta påbörjats.

Skolan har 14 lärare och 800 elever, som går i skift, en grupp på förmiddagen och en grupp på eftermiddagen.

§ 14 Medlemsbladet Tenaestelin

Ingegerd Nylander gav en översikt av innehållet i de två nummer som utkommit under året. Artiklar från föreningens medlemmar är alltid välkomna.

§ 15 Övriga frågor

a) Hemsida

Föreningen har anlitat Martin Hydén Datakonsult i Uppsala för att bygga upp en hemsida och han och Per Wallgren presenterade det material som hittills lagts in. Färdigbyggd ska hemsidan innehålla, förutom information om Svensk-Etiopiska Föreningen och tidningen Tenaestelin, ett arkiv med artiklar som förekommit i tidningen, länkar till andra websidor med information om Etiopien. Viss reklam med anknytning till Etiopien, t ex etiopiska restauranter ska tillåtas. Medlemmar får också möjlighet att skicka in tips på aktiviteter och att ställa frågor till styrelsen.

Hemsidan nås på adressen:

<http://svensk-etiopiska.se>

Årsmötet godkände införandet av en hemsida och kostnaden härför; c:a 5.000 kronor plus moms för uppläggning samt 3.000 kronor plus moms per år för underhåll, dvs registreringsavgift plus eventuellt tekniskt underhåll. Årsmötet delegerade till styrelsen att ta ställning till vilken reklam som

skall tillåtas på hemsidan.

b) Svenska skolan i Addis Abeba

Pärmar med material om svenska skolan mellan åren 1962 och 1997 finns på missionsstationen på Entotto. Skolan är under avveckling och Håkan Pohlstrand fick en förfrågan om Svensk-Etiopiska Föreningen är intresserad av materialet eller var man kan vända sig för att donera materialet. Astrid von Rosen åtog sig att kontakta Riksarkivet och styrelsen fick i uppdrag av årsmötet att undersöka om det i Etiopien finns en motsvarighet till Riksarkivet som skulle kunna vara intresserade.

c) Trädplanteringskampanj

Svensk-Etiopiska Föreningen har inbjudits att delta i ett trädplanteringsprojekt, som initierades i samband med det etiopiska millennieskiftet. Då planterades 763 miljoner trädplantor med inhemska träd (kosso, wanza, girar, bisanna etc.) över hela landet och ytterligare en miljard plantor kommer att planteras under den kommande regnperioden.

Etiopiska ambassader inbjuder föreningar att delta i projektet och samla in pengar för inköp och distribution av plantor och till löner till anställda. Varje planta kommer att kosta c:a 6 Birr (4 kr). Deltagande i trädplanteringskampanjen kan ske antingen genom att föreningen själv ombesörjer att plantor inköps på plats i Etiopien och planteras på ställe valt av föreningen, eller att ambassaden administrerar.

Årsmötet ställde sig positivt till medverkan i kampanjen. Styrelsen kommer att kontakta etiopiska ambassaden för mer information om kostnad, tillvägagångssätt och konto för insamling av pengar, och återkommer med rapport i Tenaestelin.

§ 16 Mötets avslutande

Mötesordförande Håkan Pohlstrand avslutade mötet och avtackade avgående styrelseledamöterna Thua Andersson-Kropp, Ulla Råbock och Tekeste Negash. Ordföranden framförde ett varmt tack till styrelseledamöter, valberedning, revisorer samt redaktion för det gångna verksamhetsåret.

Stockholm den 26 april 2008

Håkan Pohlstrand Ordförande

Ingegerd Nylander Sekreterare

Örjan Åkerrén Justerare

Returförsändelser skickas till
Svensk-Etiopiska Föreningen,
c/o Örjan Åkerrén
Valloxvägen 40 L
741 42 Knivsta

Teza - prisbelönt etiopisk film

Haile Gerimas 140 minuter långa spelfilm Teza (fritt översatt till Dagg) fick två priser vid filmfestivalen i Venedig den 6 september i år. Juryns specialpris var det ena och det andra fick Haile Gerima för bästa manus.

Teza filmades i Etiopien och Tyskland 2004-05 och handlar om en etiopier som återvänder till sitt hemland under Mengistu-tiden efter läkarstudier i Tyskland. Han har marxistiska drömmar om att bygga en ny framtid när Haile Selassie tvingats avgå. Mengistus blodstänkta Etiopien bildar kuliss för den prisbelönta filmen som är en humanistisk krönika om Etiopiens historia betraktad ur den intellektuelle Anberbers perspektiv.

Mitt minne flyger iväg till en vän som i verkligheten också hette Anberber och som brutalt dödades under studentrevolten i Addis Abeba. Även han var precis som filmen Tezas huvudperson från Gondar och född på fyrtioalet, precis som manusförfattaren och regissören Haile Gerima.

Filmens Anberber genomgår en svår identitetskris och slåss mellan längtan till den tid som flytt och den moderna världen. Nu et strider med verkligheten som ständigt stör honom. Teza är en film som pendlar mellan hopp om fred och ständiga blodiga krig.

– Det är en ständig och grym kamp mellan både de tysta såväl som de synliga och påtagliga hoten, konstaterade Haile Gerima till AFP när han mötte pressen i Venedig. Haile Gerima är en internationellt känd och högt uppskattad filmregissör och professor vid Howard University, Washington DC. Han är bekymrad över hur mycket videofilm som spelas in i Etiopien utan att nå någon högre filmkvalitet. Etiopiens historia och kultur är fantastisk men ännu har filmproduktionen inte slagit väl ut.

– Teater, dans, sång och videoproduktion har man kommit långt med – men inte filmproduktion, menar Haile Gerima som anser att de tidiga etiopiska filmerna som exempelvis Guma (= Skadestånd) och Aster är väldigt bra. Men i dag är han besviken över att etiopiska filmproducenter inte får stöd för att göra film.

Barbro Ergetie KÄLLA: AFP

Haile Gerima

Foto. Yale University

Torka och matbrist

Mer än sex miljoner människor i Etiopien är i akut behov av matbistånd, på grund av torka och stigande matpriser.

I juni beräknades de hjälpbehövande till 4.6 miljoner, men de uteblivna korta regnen har höjt antalet till 6.4 miljoner. 76 procent av dessa människor finns i de södra och sydöstra regionerna av landet. I synnerhet barn under fem år och gravida och ammande kvinnor behöver extra matransoner, då undernäring har rapporterats från olika regioner.

I Sidamo-provinsen märks bristen på mat och vatten genom att barnen uteblir från skolan. De orkar inte ta sig till och från skolan och kan inte koncentrera sig på skolarbetet. Även lärarna flyr de drabbade skolorna.